

NÉPÜNK LEGFŐBB GONDJA
MENTÁLIS TERMÉSZETŰ
*A pártok meghasonlásáról
és a nemzeti önpusztításról*

Az utóbbi hónapok történései következtében megkerülhetetlenné vált a határon túl élő magyar nemzeti közösségek társadalmi önszerveződésének és ezzel összefüggésben a Magyarok Világszövetsége szerepvállalásának az átgondolása, elemzése. Hogyan lehet a szellemi újjászületés intézményes feltételeit megteremteni? – erről kérdeztük a vajdasági Adán élő HÓDI SÁNDOR pszichológust, aki 1994-től az MVSZ Jugoszláviai Országos Tanácsának elnöke, 1996-tól pedig a Kárpát-medencei régió elnökhelyettese.

– Fájdalmas, de azzal kell kezdenem, hogy a legutóbbi szerbiai választásokon a magyar kisebbségpolitika Vajdaságban megbukott. Kiderült, hogy az itt élő, mintegy háromszázötvenezer főnyi magyarság többsége nem támogatja a nevében folytatott politikát, nem kér a magyar pártokból. Valahol valamit elvettünk, a magyar politikai szervezetek elvesztették hitelüket, lehetséges, hogy sok mindent előről kell kezdenünk.

– Mire alapozza ezt az utóbbi megállapítását?

– A kisebbségi pártok 1989-ben annak reményében jöttek létre a Kárpát-medencében, hogy a térség politikai átalakulása megállíthatatlan folyamat, amelyen belül új és váratlan helyzetek adódhatnak számunkra, s természetesen javunkra fordítható körülmények, alkalmak is. Ezért úgy éreztük, hogy jóvátehetetlen mulasztás volna,

ha a magyar kisebbségek kimaradnának a politikából. Mindent egy lapra tettünk fel, méghozzá arra, hogy a történelem kegye folytán talán alkupozícióba kerülünk, és elősegíthetjük a magyarság integrációját. Politikai életünk megszervezésével, a pártok megalakításával tulajdonképpen erre az eshetőségre készültünk.

– Az immár nemcsak kisebbségben, hanem politikai ellenzékben is – kivéve az RMDSZ utóbbi egy évét – eltöltött hét esztendőnek melyek a legfőbb tanulságai?

– A várt és javunkra fordítható igazi helyzetek nem álltak elő, vagy ha igen, akkor nem mindig tudtunk élni velük. Egyúttal sajnálattal azt is megállapíthatjuk, hogy a politikai életbe való bekapcsolódás, a parlamenti csatározások az elmúlt hét év folyamán vajmi kevés eredményt hoztak számunkra. Hozzátehetjük azt is, hogy az egyes országokban a kisebbségi számarányunkból következően ezután sem várható áttörés. Amit sikerült létrehozunk, ma inkább hátrányunkra van, mint a javunkat szolgálja. A pártok megosztották a magyar nemzeti közösségeket, és mozgásterük beszűkülésével párhuzamosan lassan fel is morzsolják azokat. Ugyanakkor a pártok maguk is meghasonlottak, mert áldozatul estek vezetői ambícióknak, a külső manipulációknak és a belső hatalmi harcoknak. Történt, ahogyan történt, de tény: a kisebbségi érdekérvényesítést a politizáló réteg érdekeltsége és tudatállapota miatt ma már nem lehet a közösség részéről elvárt és ellenőrzött nemzeti tartalommal feltölteni.

– Ismeretes, hogy a kosovói albánok más utat választottak.

– Hosszú évek óta pártélet és választási csatározások helyett közösségük megszervezésével foglalkoztak, s napjainkra jogi forma szerint ugyan még nem, gyakorlatilag azonban létrehozták saját államiságukat. Velük ellentétben a magyar kisebbségek a posztkommunista nemzetállamok pártéletbe való bekapcsolásukkal – az eredménytelenségek, kudarcok, károk mellett, amit az elmúlt hét évben elszenvedtünk – a kirakati bábu szerepét töltik be a nagyvilág felé. Politikai szerepvállalásukkal maguk hitelesítik a nemzetközi közvélemény előtt azt a „parlamenti demokráciát”, amely – akárcsak az ökölvívásban – szentesíti a velünk szemben elkövetett gazságokat. Mi mégis ringbe szálltunk, ami arra figyelmeztet: a mentalitásunkon kellene valamit változtatni. Annál is inkább, mert biztosra vehető, hogy sem a parlamenti csatározások, sem a magyar–magyar politikai kapcsolatok szintjén a közeljövőben nem várható lényeges javulás. Ellenkezőleg, hiszen a dogmává merevült politikai álláspontok miatt vélhetően tovább mélyülnek és szélesednek a szakadékok az anyaországi pártok, az anyaországi és a határon túli magyar pártok, valamint az egyazon kisebbségi nemzetrészben szerveződő magyar pártok között.

– **Mi ennek az oka?**

– Napjainkban már nemcsak a körülmények, hanem a magyarság jelenlegi politikai elitje is akadály a nemzeti integrációnak. Belátható időn belül ezért nem remélhető kedvező változás, tehát stratégiaváltásra van szükség. Látnunk kell, hogy egyetértés és egyértelmű politikai akarat hiányában az autonómiák megvalósításától

is egyre távolodunk. Más téren kell tehát a társadalmi összefogást elérni. Több alkalommal szóvá tettem, hogy a magyarság legnagyobb gondja nem politikai vagy gazdasági, hanem mentális természetű. Nem véletlen a nagyarányú önpusztítás, s itt nem csak az öngyilkosságok világviszonylatban magas arányára gondolok. Sokkal súlyosabb az a közöny, ahogyan a nemzet tudomásul veszi saját leépülését. Ez a mentalitás és magatartás mind az egyéneknél, mind a nemzetnél az egészséges életstratégia hiányával függ össze. A magyarságnak ezért – bármiféle önállósulásához – előbb szellemében kell megújulnia.

– Ehhez első lépésként azonban le kellene rombolni a magunkban és magunk köré emelt érzelmi és szellemi korlátokat.

– S mindenekelőtt azokat a gondolkodási sémákat, amelyek a múlt csapdáiban tartanak. A magyarság ugyanis sérelmei és vágyálmai birodalmában él anélkül, hogy bármiféle tudatos jövőre irányuló életstratégiája lenne. Életünkben hiányzik a cél világos meghatározása, s ennek hiányában nem tudjuk, hogy mit kellene tennünk az előbbi megvalósításához. Folyamatos és erőteljes bennünk az aggodalom, ami nem kedvez a cselekvő magatartásnak. Sajnos ilyen kábán és tétován sodródunk bele az 1989-es társadalmi és politikai változásokba. S közben magunkban hordoztuk a régi szokásokon, életelveken, félelmeken és hiedelmeken alapuló, pontatlan ön- és helyzetértékeléseket. A világ már régen megváltozott körülöttünk, mi azonban nem tudunk korábbi, rögzült gondolkodási és viselkedési sémáinktól megszabadulni.

badulni, s ezért nem tudunk az új lehetőségekkel élni. Az újabb, zsákutcás magyar állapot az értelmes életcél hiányából ered. Mint a vak, tapogatózunk magunk körül: mások szeretetért, könnyületért esedezünk, ahelyett, hogy magunkkal kezdenénk valamit, és mindig bátran élnénk az adott pillanat lehetőségeivel.

– **Mit lehet tenni ilyen körülmények között?**

– Meggyőződésem, hogy ebben a helyzetben a Magyarok Világszövetségének legfontosabb feladata a magyarság szellemi ébredésének az elősegítése. A minden napokban ez a vállalat azt jelenti, hogy önálló magyar intézményrendszert kell létrehoznunk a kreativitás és a szellemi képességek kibontakoztatására. Még hozzá abból az elsődleges célból, hogy csökkentsük a nemzet negatív önértékelését, és leromboljuk az önmagunk köré emelt érzelmi és szellemi korlátokat. Az elcsatolt területeken élő magyar nemzetrészek esetében az önálló magyar egyetemek és felsőoktatási hálózatok kiépítése szolgálna leginkább az előbbi törekvéseket. Még akkor is, ha jól tudjuk: napjainkban a magyar nemzetrészek szellemi rabságban tartása érdekében nemhogy önálló magyar egyetemekre, de még korlátozott autonómiával felruházott magyar tagozatok létrehozására sincs mindenütt lehetőség. Ezért ott, ahol nincs mód magyar univerzitás alapítására, a Magyarok Világszövetsége kezdeményezésével és támogatásával szabadegyetemeket kell létrehozni. E szellemi fórumokon hamar kiérlelődik majd az a „kemény mag”, amely a passzív rezisztenciába süllyedt magyar nemzeti közösségeket képes lehet kimozdítani a holtpontról.

– Ezt a programot miként lehet megvalósítani?

– A Magyarok Világszövetsége az 1998-as költségvetési vita folyamán tekintse egyik legfontosabb feladatának a határon kívül rekedt magyarság szellemi kibontakoztatásának és önállósodásának támogatását, az önálló magyar egyetemek vagy ahol ennek a feltételei hiányoznak, a teljes körű autonómiával rendelkező szellemi szabadegyetemek létrehozását. Úgy vélem, hogy a Szent László Akadémia szolgálhatna keretül ennek az intézményhálózatnak. Mindehhez még hozzáfűzném: a kosovói albánok is így kezdték a hetvenes években. Saját egyetemeket, illetve főiskolai hálózatot alapítottak, és az ott képzett nagyszámú, nemzeti elkötelezettségű értelmiséginek köszönhetően váltak képessé arra, hogy minden megpróbáltatás ellenére kezükbe vegyék sorsukat és megszervezzék jövőjüket. Ők tudják, hogy mit akarnak, s ezért képesek a rendőrségi terror ellenére hihetetlen lelki békében élni a világgal és önmagukkal. Mi sajnos nem tudjuk, hogy mit akarunk: ezért folyamatos az aggodalmunk a jövő miatt, ezért az önpusztítás. Biztos vagyok benne, hogy a Magyarok Világszövetségén belül is sikerül helyrehoznunk félresiklott kapcsolatainkat, és a szövetséget végre alkalmassá tudjuk tenni a magyarság szellemi megújódását szolgáló feladatok elvégzésére.